

27.02.2026

Høring av verdiprinsipper for rimelig betaling for kunstnerisk arbeid - innspill fra Norges museumsforbund

Norges museumsforbund representerer hele bredden av museer i Norge: kunstmuseer, universitetsmuseer, større og mindre konsoliderte kulturhistoriske museer, hvorav flere har kunstsamlinger, og «blandingsmuseer» som dekker flere spesialiserte felt. Private museer med ingen eller begrenset offentlig støtte og museene under KUD, andre departementer og Sametinget inngår alle i Museumsforbundets medlemsmasse.

Museumsforbundet har tidligere, blant annet i vårt innspill til kunstnermeldingen, anerkjent behovet for å sikre kunstnere bedre rammebetingelser for utøvelse av sitt virke gjennom høringer som har berørt kunstnere og deres økonomi. Vi er glade for at det er et mål å etablere en veiledende standard for statlig finansierte kunst- og kulturinstitusjoner. De overordnede verdiprinsippene som er resultat av arbeidet så langt, og som er på høring, er i hovedsak gode og noe man kan slutte seg til. Det mangler imidlertid konkretisering av hva dette vil bety i praksis. Vi minner om at vi i januar 2023 kom med innspill til Kulturdirektoratets arbeid med dette temaet til et møte om kunstnere og kulturfolks rett til betaling.

Kunstneriske ytringer beskyttes av ytringsfriheten. At kunstnerne sikres rimelige vilkår er viktig for at kunsten skal få være fri og kunne være samfunnskritisk og demokratisk, uten at ujevne maktforhold og begrensninger er nødvendig. Kunstmuseene er viktige visningssteder for kunst, og innkjøp, honorering, produksjonsmidler og utstillingsvederlag i forbindelse med utstillinger er både viktig for kunstnerøkonomien og for synliggjøring av kunsten. Museenes innkjøp av samtidskunst er sammen med utstillingshonorar, produksjonsmidler og -vederlag i forbindelse med utstillinger med på å styrke kunstnerøkonomien. Ordningen med øremerkede midler til honorar som ble igangsatt i 2014 har vært avgjørende for kunstmuseenes arbeid med kunstnere og visning av kunst. Det at ordningen fra 2024

også inkluderer vederlag har også vært viktig. Rammene for vederlagsordningen er delvis utdatert i forhold til samtidens kunstneriske praksiser, og bør derfor fortsatt justeres og oppdateres til dagens forhold.

Som institusjoner som mottar statlig/offentlig støtte, har museene er særlig ansvar for at beste praksis og etablerte standarder legges til grunn ved kontraktinngåelser og betaling av kunstnerisk arbeid, og at rimelig betaling legges til grunn for budsjettering og gjennomføring. Det er noe Museumsforbundets medlemmer legger til grunn for sitt arbeid med kunstnere.

Skriftlige kontrakter som regulerer alle forhold, bør i dag være en selvfølge slik at begge parter er enige om hvilke rammer man har for prosjektene. Museene har ikke ubegrensede midler til vederlag og produksjon, selv om noen har tilskudd gjennom støtte fra staten.

Det er særlig to områder Museumsforbundet mener må avklares ytterligere eller kan ha problematiske sider:

Begrepet «Rimelig betaling» må i det videre arbeidet konkretiseres. Vi har tidligere spilt inn at det i Sverige og Danmark allerede er etablert avtaleverk for betaling som kan være nyttig i det videre arbeide med å etablere satser for kunstnerisk arbeid og utstillingsvederlag som både kan gi kunstnerne betaling og museene og andre visningssteder forutsigbare rammer i sitt samarbeid med kunstnerne. Vi har merket oss at man har hentet erfaringer derfra i arbeidet med høringen. Museumsforbundet er også kjent med at NBK har laget tilsvarende satser for Norge, og det kan være nyttig å se på erfaringene disse i tillegg til fra våre naboland i det videre arbeidet med del to av oppdraget med den oppfølgende strategien. Ikke minst med tanke på mulige konsekvenser av prinsippene. Vi har merket oss at mulige konsekvenser er berørt i formuleringen nederst på side 5 i notatet: «Prinsippene kan innebære at kulturtilbudet reduseres til fordel for rimelig betaling til kunstnere, selv om dette i seg selv ikke er et ønsket utfall.» Det vil derfor være av interesse å se nærmere på hvilke erfaringer man har gjort seg etter etableringen av NBKs nye satser. «Riktig tilknytningsform» er et annet punkt som vil kreve konkretisering og

tydeliggjøring. Samarbeid mellom museer og kunstnere om utstillinger og visning pågår gjerne over tidsbegrensede perioder, ikke som faste ansettelse over lengre tid. Enkelte museer har tatt i bruk Care Raider omsorgsdokument i sitt arbeid med oppfølging av kunstnere i sitt samarbeid med kunstnere. I oppstarten av samarbeidet gis kunstnere gjennom dette mulighet til å fylle ut et dokument hvor ulike behov, hensyn, ønsker kan formidles. I og med at kunstnere er ofte selvstendige næringsdrivende og dermed ofte utenfor velferdsordningene vanlige ansatte har. Sykmeldinger, velferdspolisjoner og andre situasjoner kan være utfordrende å gjennomføre og få forståelse for når man jobber med tidsbaserte leveranser og oppdrag. Det er dermed svært viktig at museet har rutiner som ivaretar det mellommenneskelige i slike samarbeidsforhold, noe Care kan bidra til å sikre.

God forventningsavklaring ved oppstarten av prosjektene er viktig for å sikre god gjennomføring og felles forståelse av oppdrag og rammer. Museenes mulighet til å kunne ha flere og brede samarbeid med kunstnere vil kunne begrenses dersom det er et forventningsgap mellom «Rimelig betaling», «Riktig tilknytningsform» og deres økonomiske evne til å gjennomføre mange prosjekter. Midler til produksjon, ikke bare honorar og vederlag er også ofte viktig for å kunne gjennomføre utstillingsprosjekter med arbeidende kunstnere, blant annet når det dreier seg om midlertidige installasjoner.